

A Kormány 2004. március 31-i ülésén elfogadta a Magyar Köztársaság új nemzeti biztonsági stratégiáját (2073/2004. (III. 31.) Korm. Határozat), amely a Határozatok Tárában történt április 15-i közzétételt követően felváltotta a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról korábban érvényben lévő 2144/2002 (V.6) Korm. Határozatot.

A Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiája

A rendszerváltozás után végbement euro-atlanti integrációs folyamat során Magyarország olyan integrációs szervezetek tagjává vált, amelyekben a tagállamok stabilitása a közös értékek, a demokrácia és jogállamiság, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok érvényesülésének biztosításán alapul, és ezek megvédéséért készek és képesek egymást segíteni. Magyarország biztonsági helyzete szilárd, biztonságának alapvető garanciája a NATO és az EU keretein belül folytatott együttműködés. Magyarországot nem fenyegeti katonai agresszió, és az egyéb hagyományos fenyegetések kockázata is minimális. Ugyanakkor új fenyegetések és kihívások jelentek meg, amelyekre csak nemzeti erőfeszítéseinket összehangoló kormányzati fellépéssel, képességeink tudatos fejlesztésével és rugalmas alkalmazásával, valamint széleskörű nemzetközi együttműködéssel lehetséges hatékony választ adni.

Az Országgyűlés 94/1998. (XII. 29.) számú határozata „A Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről” hosszabb távra meghatározza az ország biztonság- és védelempolitikájának alapjait. A határozat 17. cikke kimondja: „A Magyar Köztársaság Kormánya felelős a nemzeti biztonsági stratégia és a nemzeti katonai stratégia kidolgozásáért, azok szükség szerinti felülvizsgálatáért, valamint a belőlük származó feladatok végrehajtásáért.” A nemzeti biztonsági stratégia elfogadásával és a nemzeti katonai stratégia kidolgozására vonatkozó konkrét feladatszabással a kormány e kötelezettségnek tesz most eleget. A nemzeti biztonsági stratégia épít a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról szóló 2144/2002 (V.6) kormányhatározatra, a biztonsági környezet értékelése, az érdekek megfogalmazása, valamint a célok, feladatok és eszközök meghatározása ugyanakkor tükrözi az elfogadása óta történt változásokat, elsősorban a NATO-tagságból és EU-csatlakozásból adódó integrációs teendőket.

A nemzeti biztonsági stratégia a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveire épít, és összhangban van a NATO 1999. évi Stratégiai Konceptiójával és az EU által 2003-ban elfogadott Európai Biztonsági Stratégiával. Rendeltetése, hogy az értékek és érdekek számbavétele, a biztonsági környezet elemzése, a fenyegetések, a kockázati tényezők és kihívások azonosítása alapján meghatározza azokat a célokat, feladatokat és eszközöket, amelyekkel Magyarország a XXI. század elejének nemzetközi politikai, biztonsági rendszerében érvényesíteni tudja nemzeti biztonsági érdekeit.

A nemzeti biztonsági stratégiára épülve összehangoltan készülnek el azok az ágazati stratégiák, többek között katonai, nemzetbiztonsági, rendvédelmi, gazdasági-pénzügyi, humánerőforrás-fejlesztési, szociálpolitikai, informatikai és információvédelmi, katasztrófavédelmi és környezetbiztonsági területen, valamint a terrorizmus elleni küzdelem területén, amelyek az átfogóan értelmezett biztonság területén határozzák meg a teendőket.

I. ÉRTÉKEK ÉS ÉRDEKEK

A Magyar Köztársaság a biztonságot átfogó módon értelmezi: az a hagyományos politikai és védelmi tényezők mellett, többek között, gazdasági, társadalmi, ezen belül emberi és kisebbségi jogi, valamint környezeti elemeket is magában foglal.

A Magyar Köztársaság alapvető értéként kezeli az olyan hagyományos, szorosan összefüggő és egymás kölcsönösen feltételező értékeket, mint a béke, biztonság, stabilitás, szuverenitás, demokrácia, jogállamiság, a vállalkozás szabadsága, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása. A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok biztonságát, jólétét és gyarapodását, a magyarság kulturális örökségének és identitásának megőrzését.

A globalizáció és a kölcsönös függőség erősödése nyomán módosult a nemzeti érdekek tartalma és

megjelenésük formája. Az integrációs folyamatok következtében az állam politikai és gazdasági szuverenitása új értelmet nyer, az egyes országok sajátos nemzeti érdekeinek jelentős része közös érdekekbe ágyazódik. A magyar nemzeti érdekeket, a politikát, a gazdaságot, a kül- és biztonságpolitikát és a védelmet egyaránt magában foglaló euro-atlanti integráció keretében lehet és szükséges érvényesíteni.

A Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági érdekének tekinti:

1) szuverenitásának, területi épségének és alkotmányos rendjének megőrzését, a demokrácia, a politikai pluralizmus, a jogállamiság, a vállalkozás szabadsága, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságjogok érvényesülését;

2) az ország stabilitását, gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését, lehetőségeinek kibontakoztatását, gazdasági, technológiai és emberi erőforrásainak átfogó és gyors ütemű fejlesztését, a fejlett ipari országok szintjéhez közelítését, a fenntartható gazdasági növekedést, állampolgárai biztonságának és jólétének előmozdítását és egy mindezeket sokoldalúan elősegítő biztonsági környezet kialakítását;

3) a nemzetközi béke és biztonság fenntartását, a regionális, államok közötti és országokon belüli konfliktusoknak - az ENSZ Alapokmányával és a nemzetközi jogi normákkal összhangban álló - megelőzését, illetve megoldását;

4) az Európai Unió keretében megvalósuló integráció kiterjesztését és elmélyítését, a tagállamok közötti egyenjogúságot és szolidaritást, a közösségi módszer erősítését, a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) hatékonyságának növelését, a KKBP eszközeül szolgáló európai biztonság- és védelempolitika (EBVP) erősítését, Magyarországnak az EU intézményi struktúrájába történő integrációját és érdekérvényesítési lehetőségeinek erősítését;

5) a NATO euro-atlanti biztonsági rendszerben betöltött központi szerepének tartós fennmaradását, a NATO tevékenységének a XXI. század megváltozott biztonságpolitikai körülményeihez igazítását, hatékonyságának növelését, a transzatlanti kapcsolatrendszer szilárdságát, beleértve az Egyesült Államok európai katonai jelenlétét és aktív szerepvállalását, a NATO közös értékekre és érdekekre épülő, a kollektív biztonság erősítését szolgáló további bővítését, valamint Magyarország szövetségesi szerepének erősítését;

6) a demokratikus értékek általános érvényesülését, beleértve az euro-atlanti térségen túli térnyerését;

7) a közép-, kelet- és délkelet-európai térség, különösen a Magyarországgal szomszédos országok demokratikus értékrenden alapuló tartós stabilitását és euro-atlanti integrációját, a határon túli magyarság jogainak minél szélesebb körű érvényesítését;

8) a kelet-európai országok, különösen Ukrajna és Oroszország demokratikus értékrenden alapuló tartós stabilitását, az euro-atlanti integrációs szervezetekhez való közeledését,

9) az euro-atlanti térség tartós stabilitását, a térség konfliktusainak átfogó rendezését, a térség biztonságát érintő fenyegetések, elsősorban a terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek terjedésének visszaszorítását;

10) a nemzetközi rendszer összes szereplőjének - államok, nemzetközi szervezetek, nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek - konstruktív együttműködését, a kétoldalú, regionális és multilaterális keretekben folytatott együttműködés és a sokoldalú gazdasági együttműködés fejlesztését.

II. BIZTONSÁGI KÖRNYEZET - FENYEGETÉSEK, KOCKÁZATOK, KIHÍVÁSOK

A biztonság átfogó értelmezésével párhuzamosan bővült a biztonsági kockázatok köre is. A biztonságpolitikában a hagyományos nemzetállami szereplők mellett egyre nagyobb szerephez jutnak az ún. nem-állami szereplők (nemzetközi szervezetek, multinacionális vállalatok, nem kormányzati

szervezetek, valamint a nemzetközi bűnözői és terrorista csoportok). Az átrendeződő nemzetközi rendszer sajátossága, hogy abban egyszerre vannak jelen a hagyományos biztonsági kockázatok és az új, gyakran globális megjelenésű vagy kiterjedésű fenyegetések. Az új típusú fenyegetések és kihívások változatosabbak, kevésbé láthatók és előre jelezhetők. Jellemző tendencia a külső és belső kockázati tényezők közötti határvonal elmosódása. A kockázati tényezők globális, regionális és belső szinten, de általában nem egymástól elkülönülten, hanem egyszerre és egymást erősítve jelentkeznek. Az új kihívásokra a nemzetközi szervezetekben, intézményekben és más együttműködési struktúrákban folytatott együttműködés kínálja a leghatékonyabb választ. Magyarország tagsága az Európai Unióban és a NATO-ban egyszerre jár alkalmazkodási-igazodási kötelezettségekkel, valamint a döntéshozatalban és közös cselekvésben való részvétel lehetőségével.

II.1. Globális kihívások

A globalizáció felgyorsult, és a nemzetközi viszonyok valamennyi területén mélyreható változásokat okoz. Különösen a technológia, az információs technológia, a közlekedés, a kereskedelem és a pénzügyek, valamint a közegészségügy területén jutott olyan fokra, amelynek következtében - az általa létrehozott előnyök mellett - új típusú biztonsági kockázatok jelentek meg. Az országhatárokon átnyúló fenyegetések a Magyar Köztársaság nemzetközi környezetét és biztonságát is nagymértékben befolyásolják.

II.1.1. Terrorizmus

Az Egyesült Államok ellen 2001. szeptember 11-én végrehajtott támadás egyértelműen jelezte, hogy a globális terrorizmus - logisztikai, pénzügyi és műveleti képességeinek jelentős növekedése révén - stratégiai fenyegetéssé vált az euro-atlanti térség biztonságára. A terroristatevékenység célja a demokratikus társadalmi és politikai intézmények megbontása, a társadalmak kormányokba vetett bizalmának megingatása. A terrorizmus destabilizáló hatást gyakorol a nemzetközi viszonyokra, a terrorcselekmények megszervezését és támogatását szolgáló tevékenységek (illegális fegyverkereskedelem, pénzmosás) aláássák az államok és a nemzetközi rendszer működését. A terrorcselekmények hozzájárulhatnak más globális - politikai, gazdasági, kereskedelmi, migrációs és egészségügyi - válságok kialakulásához is.

II.1.2. Tömegpusztító fegyverek elterjedése

Az euro-atlanti térség biztonságát fenyegető másik stratégiai veszélyt a tömegpusztító (nukleáris-radiológiai, vegyi- és biológiai) fegyverek és hordozóeszközök, valamint az előállításukhoz szükséges technológiai ismeretek terjedése és felhasználásuk lehetősége, továbbá e fenyegetés és a terrorizmus potenciális összefonódása jelenti. Bár a nemzetközi egyezmények és exportellenőrzési rezsimek végrehajtása lassítja a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök terjedését, nő a kockázata annak, hogy ilyen fegyverek és anyagok terroristacsoportok, a terrorizmust támogató, illetve annak menedéket adó államok területére vagy birtokába kerülnek. A tömegpusztító fegyverek elterjedésében az azokat birtokló vagy azok kifejlesztésére törekvő államokon túl a szükséges technológiákkal, nyersanyagokkal, szakemberekkel rendelkező államoknak is különleges felelősségük van.

A tömegpusztító eszközök elterjedése önmagában is kihívást jelent, mivel célba juttatásuk nem hagyományos módon is történhet. Különösen nagy veszélyt jelentenek a vegyi és biológiai fegyverek, amelyek viszonylag könnyen előállíthatók, nehezen ellenőrizhetők, és a regionális konfliktusok vagy nemzetközi terrorcselekmények során nagyobb az alkalmazásuk veszélye. Emellett számos ország törekszik arra, hogy önállóan vagy más államokkal együttműködve kis- és közép-hatótávolságú hordozó eszközökre tegyen szert, s ezzel erősítse regionális szerepét és befolyását. A tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök elterjedése elsősorban a feszültségcökben jelent fokozott veszélyt, de a rakéatechnológia elterjedése közvetve Európa és az euro-atlanti térség biztonságát is veszélyezteti.

II.1.3. Instabil régiók, működésképtelen államok

A világ országai egyenlőtlenül részesednek a globalizáció hasznából és terheiből, ami növeli a fejlettségbeli különbségeket, és súlyosbítja a lemaradók helyzetét. A fejletlen régiókban élők

szegénységének növekedése, emberi jogaik korlátozása, szélsőséges ideológiák megjelenése a korrupció térnyeréséhez, az etnikai és vallási ellentétek, a belső konfliktusok kiéleződéséhez, esetleg az államiság hanyatlásához vagy megszűnéséhez, továbbá országon belüli és regionális fegyveres konfliktusokhoz, és ennek következtében egész régiók destabilizálódásához vezethet. Az ilyen bizonytalan térségek, továbbá a működésképtelen államok könnyen válhatnak az országhatárokon átnyúló szervezett bűnözés gócpontjaivá, teret engedhetnek a terrorista szervezetek megtelepedésének, felerősíthetik a migrációs kihívásokat, a fegyver- és kábítószer-kereskedelem veszélyeit.

II.1.4. Illegális migráció

Magyarország határai várhatóan hosszabb ideig az EU és a schengeni térség külső határai lesznek, ami együtt jár az uniós határszakasz igazgatásának felelősségével és terheivel. A migráció Magyarországot eddig elsősorban tranzitországgként érintette, azonban hazánk egyre inkább célországgá is válik. Magyarországnak az EU közös vagy közösségi politikái által érintett keleti és délkeleti szomszédai európai integrációs kilátásai, migráció-kibocsátó és -áteresztő szerepük, és a szervezett bűnözés elleni erőfeszítéseik szempontjából eltérnek egymástól. A migrációt természetes, de összetett jelenségként kezeljük, mely gazdasági és demográfiai előnyöket, valamint biztonsági kockázatokat egyaránt magában rejt. A lehetőségeket és a kihívásokat is az európai integráció közép- vagy hosszú távú perspektívájában használhatjuk ki, illetve kezelhetjük legmegfelelőbbben. A biztonsági kockázatok kezelését az uniós tagságból fakadó kötelezettségek teljesítése mellett saját nemzeti biztonsági érdekeink is megkövetelik. Nem zárható ki, hogy a migrációs mozgások keretében szervezett bűnözői vagy terrorista csoportok is próbálnak Magyarországon megtelepedni, illetve pozíciókat kiépíteni. Az illegális migráció elsősorban rendészeti kérdésként jelentkezik. A schengeni csatlakozást követően a külső - elsősorban szárazföldi - határok fokozott védelme a magyar határőrizeti szervek és a bevándorlási hivatal hatékonyabb együttműködését követeli meg. A schengeni együttműködéshez történő csatlakozással párhuzamosan az uniós támogatások hatékony felhasználásával korszerű és biztonságos határigazgatási rendszert kell kiépíteni. A migrációval - az illegális migrációval is - együtt járó biztonsági kérdéseket nemzetközi együttműködés keretében kezeljük, kiemelt figyelemmel a nemzetközi szervezett bűnözés visszaszorítására és a terrorcselekmények megelőzésére, megakadályozására. Migrációs politikánk kialakításában különös hangsúlyt kapnak a környező országokban élő jelentős számú magyar kisebbséggel kapcsolatos sajátos szempontok.

II.1.5. Gazdasági instabilitás

A globalizáció korunk meghatározó folyamata, amely - a kölcsönös függőség növelésével - világméretűvé szélesíti a gazdasági együttműködést, és az előnyök kölcsönös kihasználása révén dinamikus pályára állítja a gazdasági növekedést. Jelentős befolyással bír a nemzetek saját gazdaságpolitikájára, kijelöli a fő fejlődési tendenciákat, valamint felgyorsítja a vállalkozások, termelési tényezők szabad áramlásán alapuló, nemzetközi együttműködését. A globalizáció negatív következménye, hogy a kölcsönös függőség növekedésével a nemzetgazdaságokat sújtó problémák és zavarok könnyen továbbterjednek, és ott is zavart okozhatnak, ahol azt a gazdasági rendszer nem indokolja. A nyitott magyar gazdaság ilyen szempontból különösen sebezhetőnek számít. A gazdaságbiztonság kiemelten fontos területe az ország energiabiztonsága.

II.1.6. Az információs társadalom kihívásai

A hosszú távú lemaradás hátrányos következményeinek elkerülése érdekében Magyarország számára kiemelt feladat a felzárkózás a fejlett világ információs és telekommunikációs színvonalához. Az információs forradalom vívmányainak mind szélesebb körű megismertetése, az oktatás színvonalának emelése kulcsfontosságú érdek, ami közvetve pozitív hatással van a gazdaságra, a társadalom életére és az ország érdekérvényesítő képességére. Az informatikai infrastruktúra technikai és szellemi feltételeinek biztosítása mellett ügyelni kell a rendszerek védelmére és a megfelelő tartalékok képzésére is. Az informatika számtalan lehetőséget teremtett a társadalom számára, de fokozta annak veszélyeztetettségét. A számítógépes hálózatok és rendszerek sebezhetősége, túlterhelése, az információlopás, a vírusterjesztés és a dezinformáció kockázati tényezőket jelent az ország számára.

II.1.7. Globális természeti, civilizációs és egészségügyi veszélyforrások

Az emberiség számára az egyik legnagyobb horderejű kihívást a környezetvédelemmel és a civilizációs fenyegetésekkel járó, határon átívelő problémák jelentik. Természeti erőforrásaink, a természeti területek és természeti értékek megóvása, valamint a környezeti egyensúly megóvása növekvő terhet ró a társadalmakra. Az olyan globális problémák, mint az esőerdők pusztulása, az ózonréteg károsodása, az üvegházhatás, a levegő-, víz- és a talaj szennyezettségének növekedése Földünk egészére nézve veszélyt jelentenek. A természeti és civilizációs katasztrófák különösen súlyosan érintik a térség szűkös- erőforrásokkal és fejletlen gazdasági rendszerrel rendelkező országait. Magyarországra földrajzi adottságainál fogva fokozottan hatnak a Kárpát-medence szomszédos országaiiban keletkező környezeti és civilizációs ártalmak, az árvizek, a víz- és levegőszennyezés, valamint az esetleges katasztrófák. A környezeti veszélyforrások közvetve hatással vannak a lakosság egészségi állapotára, valamint hozzájárulnak veszélyes járványok és fertőzések kialakulásához és terjedéséhez. A jövőben várhatóan egyre inkább számolni kell nagyobb kihatású közegészségügyi válsághelyzetekkel is.

II.2. Regionális kihívások

II.2.1. Közép-Európa

Közép-Európa biztonsági helyzetének alakulását alapvetően pozitív változások jellemzik. Közvetlen földrajzi környezetünk államainak többsége a NATO, illetve az EU tagállama lett, vagy belátható időn belül azzá válik, és a bővítésből egyelőre kimaradók is elkötelezték magukat a közös euro-atlanti értékek mellett, az integrációt választva felemelkedésük eszközeként. Az integrációs folyamat, a stabilitás zónájának kiszélesedése kedvező változásokat hozott a térség államainak mind belső viszonyaiban, mind egymás közötti kapcsolataiban. Az EU- és NATO-tagság perspektívája hatékony eszköznek bizonyult Európa átalakuló államai demokratizálódásának és szabad piacgazdaságának támogatására, szomszédosági és regionális politikájuk alakítására.

II.2.2. Délkelet-Európa

A délkelet-európai térségben kedvező fejlemény, hogy a térség államai elkötelezték magukat az euro-atlanti értékek iránt, és kinyilvánították csatlakozási szándékukat az Európai Unióhoz, illetve a NATO-hoz. A nemzetközi szervezetek (ENSZ, EBESZ, NATO, EU) összefogásával zajló válságkezelő tevékenység eredményeként csökkent a régió destabilizálódásának, nemzeti vagy államközi konfliktusok kirobbanásának veszélye, és a térség államai általában az önfenntartó stabilitás irányába fejlődnek. Az euro-atlanti értékek ugyanakkor továbbra is országonként jelentősen eltérő módon érvényesülnek. A politikai és gazdasági rendszerváltás lassú üteme, a régió egyes államainak társadalmait, politikai felépítményét és gazdaságát átszövő korrupció, a társadalmi-szociális ellentmondások, a megoldatlan nemzeti, etnikai, kisebbségi és vallási problémák lassítják a felzárkózási és integrációs törekvéseket, és kedvező feltételeket nyújthatnak a terrorizmus, valamint a szervezett bűnözés, azon belül is az ember-, kábítószer- és fegyvercsempészet különböző formái számára. Mindezeket figyelembe véve a nemzetközi jelenlétre - különös tekintettel az EU átfogó szerepvállalására - hosszabb távon is szükség lesz.

II.2.3. A FÁK-országok

A volt Szovjetunió utódállamainak átalakulási folyamatai még mindig nem fejeződtek be, a gazdasági és politikai struktúrák kiépítése nem zárult le, ennek ellenére erősödnek a konszolidáció, a kiszámíthatóság és a partnerségre törekvés elemei. Magyarország tágran értelmezett biztonságát több aspektusában is érinti az új államok útkeresése, a Független Államok Közösségének (FÁK) fejlődési nehézségei, Oroszország mozgásterének alakulása, külpolitikai, külgazdasági lehetőségeinek változása és politikai motivációi, valamint Ukrajna helyzete. Veszélyt jelent a térségből kiinduló, Magyarországot egyrészt cél-, másrészt tranzitországnak tekintő szervezett bűnözés és illegális migráció. EU-csatlakozásunkkal ez a nyomás várhatóan növekedni fog, ugyanakkor közösségi eszközökkel, módszerekkel és támogatással léphetünk fel ellene.

Oroszország földrajzi kiterjedése, természeti és humán erőforrásai, illetve katonai potenciálja,

különösen nukleáris ereje miatt továbbra is a nemzetközi politika fontos szereplője. Az ország belső instabilitásából származó veszélyek csökkentek, de nem tűntek el teljesen. A kedvezőbb gazdasági és pénzügyi lehetőségek ellenére nem történt meg a gazdaság átfogó modernizálása, és a demokratikus intézményrendszer működése sem felel meg maradéktalanul az európai normáknak. Oroszország partneri viszonyt alakított ki a NATO-val, illetve gazdasági-társadalmi modernizációs céljai eléréséhez az EU-val. Kölcsönös érdek, hogy Oroszország és az euro-atlanti térség államai és szervezetei stabil és kiszámítható partnerek legyenek egymás számára.

Ukrajna elkötelezte magát az euro-atlanti integráció mellett. Magyarország érdekelt a független, demokratikus Ukrajna társadalmi-gazdasági átalakulásának sikerében. Ukrajna stabilitása, prosperitása, demokratikus reformfolyamatainak kiteljesítése, valamint szomszédaival alakított kapcsolatainak kiegyensúlyozottsága kiemelten fontos tényezője régióink békéjének és biztonságának. Európai és egyben magyar biztonsági érdek az ország európai és euro-atlanti szervezetekkel folytatott együttműködésének elmélyítése.

A kaukázusi és a közép-ázsiai utódállamok társadalmi-politikai helyzetét, illetve egymáshoz fűződő kapcsolatait társadalmi és szociális feszültségek, etnikai és vallási különbségek, határproblémák, területi igények, környezeti problémák, befagyott konfliktusok terhelik, amelyeket tovább súlyosbítanak a szervezett bűnözés és a terrorizmus különböző megnyilvánulási formái. A térség államainak demokratikus átalakulása és piacgazdasági fejlődése még nem fejeződött be, és nem zárható ki destabilizálódásuk lehetősége, tekintélyuralmi rendszerek létrejötte, politikai, gazdasági, szociális vagy környezeti válsághelyzetek kialakulása, sőt, katonai konfliktusok sem.

II.2.4. A mediterrán térség, a Közel-Kelet és a Közép-Kelet

Az Európát délről határoló mediterrán térség több államát a szegénység, a gyors népesedésgazdagodás, valamint a globalizációs folyamatokba történő elégtelen bekapcsolódási képesség jellemzi, amelynek következtében az utóbbi időszakban megnöttek a térségből eredő, az illegális migrációval és a terrorizmus terjedésével összefüggő kockázatok. Az Európai Unió hosszabb távú stratégiájában - amelyhez Magyarország is csatlakozik - arra törekszik, hogy ezeket a kockázatokot a partneri viszony és a politikai párbeszéd erősítésével csökkentse.

A közel-keleti konfliktus sajátossága, hogy a politikai ellentétek és területi viták vallási köntösben is kifejezésre jutnak, amit tovább súlyosbítanak a népcsoportok közötti kulturális különbségek, történelmi érzékenységek és az érintett nemzetközi szereplők eltérő törekvései. A konfliktus tartós megoldatlansága a világpolitika, s ezen belül Európa szempontjából az egyik legnagyobb biztonsági kockázatot jelenti, melynek kiemelt figyelmet kell szentelni. A közel- és közép-keleti konfliktusok szoros kapcsolatban állnak a térség stratégiai jelentőségű energiahordozó-kincseinek biztonságával, illetve annak ellenőrzésére irányuló törekvésekkel. A közép-keleti térségben a terrorizmus mellett a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök birtoklására irányuló törekvések képviselik a legsúlyosabb biztonsági kockázatokat

Az erősödő globalizáció miatt a tőlünk távol fekvő régiókban zajló események is befolyásolják biztonságunkat. A NATO és az EU tagjaként Magyarországnak a korábrinál nagyobb figyelemmel kell kísérenie az euro-atlanti térségen kívül zajló eseményeket, konstruktív állásponttal kell rendelkeznie a földrajzilag távol eső régiók problémáinak kezelését illetően, és számolnia kell a velük összefüggésben jelentkező feladatokkal.

II.3. Belső kihívások

A Magyar Köztársaság biztonsági helyzetének alakulását alapvetően befolyásolják a társadalmi-gazdasági átalakulást kísérő negatív jelenségek, mint például a szegénység, valamint a szabályozási folyamatok összehangolásának igénye.

II.3.1. Szervezett bűnözés

Magyarország belső biztonságára veszélyt jelent a szervezett bűnözés, amely megerősödött a rendszerváltás időszakában, kihasználva a társadalmi-gazdasági átalakulás bizonytalanságait. A

szervezett bűnözői csoportok kapcsolatokat alakítottak ki külföldi bűnözői csoportokkal, és tevékenységük a kábítószer-, fegyver-, stratégiai anyag-, gépjármű- és embercsempészetre is kiterjed. A szervezett bűnözés jellegzetes tulajdonsága, hogy e csoportok igyekeznek érdekeiket a gazdasági szférán túl is érvényesíteni, ezért fokozatosan növelik legális gazdasági tevékenységüket és befolyásukat. Az állami ellenőrzés rendszere nem elég hatékonyan követte a változásokat, ezért különösen indokolt az ellenőrzésre hivatott szervezetek közötti együttműködés erősítése. Az uniós csatlakozást követően a szervezett bűnözés fokozódó aktivitásával és az EU-n kívüli államokban működő bűnözői körökkel való erősödő kapcsolatteremtéssel kell számolnunk.

II.3.2. Feketegazdaság és korrupció

A piacgazdaság és a törvényesség ellen ható legnagyobb kihívás, a feketegazdaság és szervezett bűnözés mellett, a korrupció, amely szinte minden társadalomban tetten érhető valamilyen formában, az átalakuló gazdaságokban azonban fokozott veszélyt jelent. A fekete gazdaság, a korrupció és a szervezett bűnözés egymást erősítő jelenségek. Különös veszélyt jelent, ha a korrupció a közéleti, hatósági területen jelenik meg. A korrupciót a közélet tisztasága, az azt biztosító rendezett jogszabályi háttér, valamint az összehangolt rendészeti, hatósági tevékenység szoríthatja vissza.

II.3.3. A kábítószeres terjedése

Magyarország a kábítószer-kereskedelem terén hagyományosan tranzitországnak tekinthető a termelők és a nyugati fogyasztók között. A hazai kereslet növekedésével azonban országunk is a fogyasztó országok közé került, ami közvetlen hatással van a bűnözés és ezen belül is a szervezett bűnözés terjedésére. A súlyosbodó problémára az iskolások és fiatalok körében tapasztalható rendszeres vagy alkalmi kábítószer-fogyasztás növekedése világít rá.

II.3.4. Politikai és vallási szélsőségek

Biztonsági kihívásnak tekintendők a szociális és társadalmi feszültségeket kihasználó szélsőséges politikai és vallási csoportok, amelyek a demokratikus jogállam által biztosított egyesülési, gyülekezési és véleménynyilvánítási szabadságot használják fel arra, hogy mások alapvető jogait korlátozzák, az alkotmányos intézmények működését megzavarják, vagy politikai törekvéseiket népszerűsítsék.

II.3.5. Demográfiai kihívások

Demográfiai helyzetét tekintve Magyarország kedvezőtlen helyzetben van. A népesség elöregedése, valamint fokozatos csökkenése az idő múltával két szempontból is kihívást jelent. Egyrészt a korosztályi struktúra változása - a gazdaságilag aktív és passzív lakosok arányának változása miatt - negatívan hat az ország jövedelemtermelő képességére, másrészt a kiadási oldal (nyugdíj- és egészségügyi ellátás) nagyobb terhei a költségvetésre rónak fokozott terheket.

III. CÉLOK, FELADATOK

Magyarország alapvetően a NATO- és EU-tagság keretei között, szövetségeseivel és partnereivel együttműködve garantálja biztonságát. Az integrációs szervezetekben betöltött tagság kibővíti Magyarország felelősségét, valamint a fenyegetések és kihívások kezelésére szolgáló eszközök és biztonságpolitikai tevékenységek körét. Magyarország nemzeti érdekeiből, globális és regionális környezetéből következnek azok a célok és feladatok, amelyeket az ország rendelkezésére álló eszközökkel kell megvalósítani. Magyarország úgy tudja aktívan alakítani biztonsági helyzetét és környezetét, ha tudatosan fejleszti képességeit, kiaknázza az integráció nyújtotta előnyöket, és a változásokhoz igazodva, rugalmasan használja a rendelkezésére álló eszközöket és erőforrásokat. A kül- és biztonságpolitika gyakorlati megvalósítása során követelmény, hogy az ország euro-atlanti integrációjának európai és transzatlanti elemei kiegyensúlyozottan jelenjenek meg.

III.1. Nemzetközi szervezetekhez kapcsolódó célok és feladatok

III.1.1. NATO

Magyarország az Észak-atlanti Szerződés Szervezete tagjaként élvezi a tagállamok területi épségét, politikai függetlenségét és biztonságát megvédeni hivatott szövetségi garanciákat. A NATO tevékenységében a hagyományos védelmi feladatok és képességek megőrzése mellett egyre nagyobb szerepet kap az euro-atlanti térségben, valamint az azon kívül jelentkező válságok kezelése, továbbá az érintett térségek államaival kialakított partneri viszony. Magyarország alapvető érdeke, hogy a NATO továbbra is a transzatlanti biztonságpolitikai párbeszéd és együttműködés elsődleges fóruma maradjon, tevékenységét a XXI. század megváltozott biztonságpolitikai körülményeihez igazítva megőrizze hatékonyságát, és hozzájáruljon a biztonság és stabilitás övezetének kiterjesztéséhez.

Magyarország a többi tagállamhoz hasonlóan elősegíti a Szövetség adaptációját és - saját érdekében és a méltányos tehermegosztás jegyében - részt vállal a Szövetség előtt álló feladatok végrehajtásában. Folyamatosan megújuló erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy megfeleljen a szövetségi együttműködésből fakadó, különösen a katonai műveletek végrehajtásához szükséges politikai és katonai elvárásoknak, adaptálja döntéshozatali és válságkezelési rendszerét a NATO döntéshozatali és válságkezelési rendszeréhez, és biztosítsa a szövetségi döntések társadalmi támogatottságát és a végrehajtásukhoz szükséges forrásokat és közjogi feltételeket. Katonai-védelmi oldalról Magyarország érdemi hozzájárulásra törekszik a szövetségi missziók teljes spektrumában, beleértve az euro-atlanti térségen kívül végrehajtott expedíciós műveletekben való részvételt is, és biztosítja, hogy a magyar haderő kellő időben és megfelelően kiképzett és felkészített erőkkel tudjon hozzájárulni a NATO-vezetésű, illetve a szövetségi részvételével zajló koalíciós műveletekhez.

III.1.2. Európai Unió

A magyar külpolitika növekvő fontosságú keretét jelenti az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikája. Az Európai Unió államai a közös kül- és biztonságpolitika, valamint az ennek eszközéül szolgáló európai biztonság- és védelempolitika alapjainak lerakásával komoly lépést tettek az Európai Unió nagyobb világpolitikai szerepvállalása és válságkezelési képességeinek erősítése felé. Az Európai Unió ezzel arányosan egyre növekvő szerepet vállal a szomszédságát képező, valamint a távolabbi térségek biztonságának és stabilitásának erősítésében, bár a kollektív védelem alapja és megvalósításának kerete továbbra is a NATO marad. Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának alakításában Magyarország is aktívan részt vesz. Közösségi keretek között a magyar külpolitika is nagyobb eséllyel képviselheti érdekeit, mint az pusztán az ország nagyságából, tényleges teljesítőképességéből fakadna. Magyarország emellett felhasználhatja azt a megnyíló lehetőséget, hogy az Európai Unión keresztül globális folyamatokra is nagyobb befolyást szerezzen.

A Magyar Köztársaságnak tagállamként célja, hogy az EU hatékony, a nemzetközi szinten is cselekvőképes legyen, amelyben érvényesül a tagállamok egyenjogúsága és a tagországok közötti szolidaritás elve, továbbá az intézményi egyensúly megőrzése mellett megerősödik a közösségi módszer. Magyarország számára kiemelkedő feladat, hogy elmélyítse az ország gazdasági és politikai integrációját, valamint aktív részvételét az Európai Unió valamennyi politikaformáló és döntéshozatali intézményében. A magyar külpolitika európai uniós beágyazottságát két vetületben szükséges megalapoznunk. Stratégiai értelemben törekedni kell arra, hogy a magyar érdekek minél teljesebb mértékben megjelenjenek az EU külkapcsolataiban, másrészt úgy kell alakítanunk saját mozgásterünket, hogy diplomáciánk ne oldódjon fel teljesen az Európai Unió egyre mélyülő közös kül- és biztonságpolitikájában. A közös kül- és biztonságpolitikából azonban következik, hogy a magyar külpolitika EU-n kívüli kontaktusaiban is a közös értékek alapján jár el.

Mindez nem zárja ki, hanem éppen feltételezi, hogy határozottan és aktívan fellépjünk sajátos nemzeti érdekeink érvényesítéséért azon, számunkra különösen fontos kérdésekben, amelyek az EU nemzetközi szerepvállalásának is sarokpontjait képezik. Ilyen témák a szoros transzatlanti együttműködés, illetve az Egyesült Államokhoz fűződő partneri viszony erősítése, az Európai Unió szomszédságpolitikája, ezen belül a keleti irány hangsúlyainak kibontása, az EU balkáni szerepvállalása, és ezen országok európai integrációs perspektívájának biztosítása, a kisebbségek jogainak minél szélesebb körű érvényesítése, továbbá az EU mediterrán térséggel és a szélesebb értelemben vett Közel-Kelettel kapcsolatos politikájának alakítása. Magyarországnak különös érdeke fűződik a balkáni országok demokratizálódásához, ezért kiemelt cél, hogy a régió országait megismertessük az euro-atlanti biztonsági struktúrákhoz való csatlakozás előnyeivel, és átadjuk a

csatlakozás során szerzett tapasztalatainkat.

Magyarország aktívan részt vesz az európai biztonság- és védelempolitika megvalósításában, a katonai és polgári válságkezelő műveletek végrehajtásában, elsősorban az ország közvetlen környezetében, de akár távoli térségekben is, bekapcsolódik a védelmi képességeket erősítő és a szükségtelen duplikációkat kiküszöbölő európai struktúrákba és programokba, és fejleszti azon képességeit és erőit, amelyeket felhasználva - nemzeti vagy többnemzeti keretben - erősítheti hozzájárulását az Európai Unió válságkezelési tevékenységéhez.

III.1.3. Transzatlanti együttműködés

A nemzetközi kapcsolatok rendszerében kiemelt helyet foglal el az Egyesült Államok, amely globális katonai - és hasonlóan erős politikai és gazdasági érdekérvényesítési - képességekkel rendelkezik, és olyan nemzetközi viszonyrendszer kialakítására törekszik, amely kedvez a szabadság, a demokrácia és a szabad vállalkozás érvényesülésének. Az Egyesült Államok a terrorizmus elleni nemzetközi küzdelem és a NATO vezető állama. Magyarország - a NATO és az Európai Unió más tagállamaihoz hasonlóan - az Egyesült Államokkal hagyományosan közös értékeket vall, osztozik vele a szövetségesi kötelezettségvállalás előnyeiben és terheiben, és részt vesz a terrorizmus elleni küzdelemben. Az Európát és Észak-Amerikát összekapcsoló transzatlanti kötelék alapját a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok melletti közös elkötelezettség jelenti. Legfontosabb összetevői a politikai kapcsolatok, a gazdasági összefonódás, az értékrendbeli, morális és kulturális összekötő szálak, valamint a kollektív biztonságot megtestesítő NATO. A globalizálódó világ, az új típusú veszélyek és kihívások, illetve ezek kezelésének esetenként jelentősen eltérő megítélése azonban időről-időre próbára teszik a transzatlanti kötelék szilárdságát.

A transzatlanti együttműködés akkor lehet sikeres, ha Európa és Észak-Amerika - elsődlegesen a NATO keretében - stratégiai párbeszédet folytatnak egymással az euro-atlanti térséget fenyegető veszélyekről és kihívásokról, összehangolják az ellenük folytatott fellépésüket, megteremtik az ehhez szükséges képességeket, valamint a képességek alkalmazásához szükséges politikai akaratot. Az euro-atlanti térségben és környezetében folyó konfliktuskezelés eredményességét jelentősen növelheti, ha a NATO és az Európai Unió elmélyíti a két szervezet stratégiai partnerségét a válságkezelés és a képességfejlesztés területén. A válságkezelő és békefenntartó műveletek tervezése és végrehajtása során a két szervezet rendelkezésére álló katonai és nem katonai képességek koordinált alkalmazására van szükség. Magyarország érdeke, hogy a kibővült, erős és egységes Európa egyben erősebb transzatlanti partnerséget is eredményezzen, amelyben a hazánkhoz hasonló, kisebb országok nem kényszerülnek választásra Európa és az Egyesült Államok között. Magyarország célja, hogy az Európai Unió tagjaként is az Egyesült Államok stratégiai partnere, a NATO-ban pedig az európai szerepvállalást erősítő szövetséges legyen.

III.1.4. ENSZ

A nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért továbbra is az ENSZ Biztonsági Tanácsa viseli az elsődleges, de nem kizárólagos felelősséget. Az ENSZ hagyományosan jelentős szerepet játszik az emberi jogok védelmében, a gazdasági együttműködés és fejlesztés, a non-prolifерáció és a környezetvédelem területén megvalósuló kollektív erőfeszítések összehangolása területén. Az utóbbi évek eseményei nyomán azonban a nemzetközi szereplők körében növekszik az igény a nemzetközi közösség jogi és intézményi alapjainak az új kihívásokhoz történő hozzáigazítására, az ENSZ hatékonyságának növelésére. Az ENSZ-nek fokozottabb szerepet kell játszania a globális terrorizmus elleni nemzetközi politikai, pénzügyi és nemzetközi jogi fellépés koordinációjában, a szervezett bűnözés, az illegális kábítószer-kereskedelem és a korrupció elleni nemzetközi fellépés terén, a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök terjedése, valamint a „működésképtelen államok” által jelentett fenyegetések kezelésében, továbbá a gazdasági, szociális elmaradottság csökkentésében és a környezet minőségének javításában. Magyarország konstruktívan hozzá kíván járulni ahhoz, hogy a világszervezet is alkalmazkodjon az új kihívásokhoz, tevékenyen részt vesz az ENSZ reformjában, valamint az ENSZ vezette békefenntartó missziókban.

III.1.5. EBESZ

Az EBESZ az egyetlen átfogó európai szervezet, amely egységesen kezeli a biztonság három,

egymással szorosan összefüggő - katonai, gazdasági és humán - dimenzióját, és továbbra is lényeges szerepet játszik a béke és a stabilitás előmozdításában, a biztonság együttműködésen keresztül történő megerősítésében, a demokrácia és az emberi jogok érvényesítésében. Az EBESZ különösen a preventív diplomácia, a konfliktusmegelőzés, a válságkezelés és a konfliktust követő helyreállítás területén aktív. A szervezet politikai-katonai dimenziójában különösen fontos a fegyverzetellenőrzési, illetve bizalom- és biztonságerősítő rendszerek működése. Magyarország lehetősége szerint részt vesz az EBESZ misszióiban, a demokrácia, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelmében, illetve a kultúrák párbeszédében.

III.1.6. Gazdasági diplomácia

Magyarország feladata, hogy fejlessze tagságát azokban a regionális gazdasági szervezetekben, amelyek döntő jelentőséggel bírnak a saját és a szomszédos államok biztonsági környezetének alakításában. Cél a kölcsönösen előnyös gazdasági és kereskedelmi együttműködés, amely feltételeinek kidolgozásában döntő szerep hárul a Kereskedelmi Világszervezetre (WTO) és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetre (OECD), valamint a regionális szintű együttműködésekre.

Külgazdasági szempontból különösen fontosak a nemzetközi kereskedelem szabályrendszerét alakító WTO-tárgyalások, amelyek eredményeként létrejövő megállapodások végrehajtása EU-tagként ró ránk kötelezettségeket. EU-tagságunk ugyancsak új kihívásokat támaszt a magyar OECD-részvétellel szemben. E szakmai fórumon EU-tagságunkat követően is lehetőség van arra, hogy Magyarország önálló tagállamként hallassa hangját a közös szakpolitikák - köztük a kereskedelempolitikai kérdések - megvitatása során, és a magyar résztvevők szoros szakmapolitikai kapcsolatokat ápoljanak mind az EU-tagországok, mind a többi OECD-tag képviselőivel.

A transzatlanti kereskedelmi kapcsolatok javítása Magyarország számára közvetlen külgazdasági előnyöket nyújt, de azért is fontos, mert a világkereskedelmi rendszer stabilitása és kiszámíthatósága csak az EU és az Egyesült Államok nagyobb feszültségektől mentes viszonya esetén javulhat. Exportsegítő tevékenység szükséges a piaci jelenlét erősítéséhez. A délkelet-európai régió országaival folytatott kereskedelmi kapcsolatok fejlesztéséhez fűződő érdekeink miatt arra kell törekednünk, hogy elősegítsük ezen országok és az EU közötti kereskedelem feltételeinek javítását.

III.2. Kapcsolatok térségünk államaival

III.2.1. Kétoldalú és regionális kapcsolatok térségünk államaival

A magyar kül- és biztonságpolitika egyik legfontosabb feladata, hogy aktívan hozzájáruljon a közép-kelet-európai és délkelet-európai térség stabilitásának, elsősorban a szomszédos államok demokratikus átalakulásának, az emberi jogok általános érvényesülésének biztosításához, különös tekintettel a nemzeti és etnikai kisebbségek európai normáknak megfelelő jogaira. Ennek érdekében aktívan támogatja a térségbeli országok euro-atlanti integrációs törekvéseit, a felkészült és a kritériumokat teljesítő országok felvételét. Nagy figyelmet fordítunk a határmenti együttműködésre, a határokon átnyúló regionális együttműködési formákra. Magyarországnak aktív szerepet kell játszania az olyan regionális együttműködési fórumok és szerveződések tevékenységében, mint a visegrádi együttműködés, a Közép-európai Kezdeményezés és a Quadrilaterale. Fontosnak tartjuk a NATO-ba és az EU-ba már bekerült, illetve korábban bekerülő és a később csatlakozó országok közötti párbeszéd megőrzését, új választóvonalak kialakulásának megelőzését. Vizsgálatot igényel továbbá, hogy milyen szerepet játszhatnak a regionális szervezetek és csoportosulások, többek között a visegrádi együttműködés az integrációt követően.

Magyarországnak érdeke a délkelet-európai térség stabilitásának, demokratikus átalakulásának biztosítása. Ennek érvényesítéséhez stabilizáló hatást kell gyakorolnia a térségben. A magyar kül- és biztonságpolitika feladata, hogy - euro-atlanti szövetségeseivel és a nemzetközi szervezetekkel (ENSZ, EBESZ, NATO, EU) együttműködve - aktív szerepet vállaljon a régióban folyó válságkezelő akciókban, a jogállami struktúrák, a demokratikus viszonyok és a hatékony kormányzáshoz szükséges képességek kiépítésére irányuló erőfeszítésekben. Európai források bevonásával, valamint kétoldalú alapon, magyar finanszírozással történő segítségnyújtással, rendszerváltó és integrációs tapasztalatainkat megosztva, segítenünk kell keleti és déli szomszédainkat az ottani intézményépítés

és a szabadság, biztonság és jog térségéhez közelítésük, végső soron kapcsolásuk érdekében. Biztosítani kell, hogy a magyar közigazgatási, rendészeti, jogi és gazdasági szakértők tapasztalataikkal hozzájárulhassanak a válságok utókezeléséhez is.

III.2.2. Határon túli magyarok

Magyarország támogatja, hogy a határon túli magyarok - az európai gyakorlattal összhangban - közösségként, szülőföldjükön megmaradva élvezhessék az önkormányzatiság és az autonómia sajátos helyzetüknek leginkább megfelelő formáit és az ezekből eredő jogokat. E célok megvalósítása elválaszthatatlan azon országok társadalmi, gazdasági fejlődésétől, amelyekben magyar kisebbségek élnek. Tevékeny közreműködésükkel a Magyar Köztársaság jelentős mértékben hozzájárulhat a térség stabilitásához, erősítheti a szomszédos államokhoz fűződő kapcsolatait. Magyarországnak ezért is kiemelt érdeke a demokrácia, a jogállamiság és a piacgazdaság megszilárdulásához vezető folyamatok erősítése a térségben, szomszédai integrációjának előmozdítása az euro-atlanti, illetve európai biztonsági és politikai struktúrákba. Magyarország a határokon túl élő magyar kisebbségek támogatásával kapcsolatos feladatait az integrációs intézmények által biztosított jogi keretekben, a diplomáciai és gazdasági együttműködés eszközeivel, az adott közösségek legitim képviselői szerveivel, valamint az érintett államok kormányaival együttműködve kívánja megvalósítani.

III.2.3. FÁK-országok

Fontos biztonsági érdekeink fűződnek a FÁK-országok demokratikus átalakulásának folytatódásához, euro-atlanti integrációs struktúrákhoz történő közeledéséhez, a konfliktusok - valamennyi érintett fél bevonásával történő - politikai rendezéséhez. A térség biztonsága szempontjából meghatározó jelentőségűnek tekintjük Oroszország és Ukrajna helyzetét, ezért különösen érdekeltek vagyunk e két állam stabilitásában, demokratikus reformjaik előrehaladásában, gazdasági és társadalmi modernizációjuk sikerében. A kedvező irányú változásokat elősegíti, ha az európai közeledés és az integráció szorosan összekapcsolódik az ukrajnai és oroszországi reformfolyamatokkal, ha az integráció a belső reformok erősítésére irányul, és azok sebességétől függ. A NATO- és EU-tag Magyarország egyik feladata e szervezetekben a bővítések nyomán előálló európai választóvonalak hatásainak enyhítése, a kapcsolódási pontok feltárása lesz.

Magyarország számára stratégiai jelentőségűek az Oroszországhoz és Ukrajnához fűződő gazdasági kapcsolatok. Oroszországgal a kétoldalú kapcsolatok mindenoldalú fejlesztésére törekszünk. Támogatjuk, hogy Oroszország és a Nyugat között minél több területre terjedjen ki a kölcsönös érdekeken nyugvó együttműködés, és ezt elősegítse a mind lendületesebb és perspektivikusabb EU-Oroszország együttműködés, valamint a NATO és Oroszország közötti politikai párbeszéd és gyakorlati együttműködés. Magyarország a rendelkezésére álló eszközökkel támogatja Ukrajna stabilitásának fenntartását, demokratikus átalakulását és az euro-atlanti integrációs struktúrákhoz történő közeledését is. E célok érvényesítését segíti részvételünk az Európai Unió formálódó új szomszédosági politikájában, a „tágabb Európa” koncepció gyakorlati érvényre juttatásában.

III.3. Globális fenyegetések és kihívások elleni fellépés

A régi és új típusú kihívások egymást erősítő hatása és a nemzetközi biztonsági környezetet alakító tényezők összetettsége megkívánja az államok, a nemzetközi szervezetek és a nemzetközi biztonsági rendszer folyamatos adaptációját, valamint a nemzetközi közösség tagjainak széles körű együttműködését, amelyben meghatározó szerepet játszhat a NATO és az EU stratégiai partnersége. A Magyar Köztársaság számára a globális kihívások kezeléséhez a nemzetközi szervezetekben, illetve az egyes sajátos problémák kezelésére formálódó nemzetközi koalíciókban való aktív részvétel nyújtja a legkedvezőbb feltételeket.

III.3.1. Terrorizmus

A terrorizmus elleni védekezés csak a kétoldalú és regionális együttműködés erősítésével, a lehető legszélesebb nemzetközi összefogással, és a nemzetközi szervezetek összehangolt tevékenységével lehet sikeres. A terrorizmus elleni küzdelem integrált megközelítést kíván meg, amely többek között magában foglalja a megelőzés és a beavatkozás eszközeit, a terrorizmus anyagi alapjainak

ellehetetlenítésére irányuló közös nemzetközi erőfeszítéseket, a kritikus infrastruktúra védelmét. Az ENSZ fontos fórum ahhoz, hogy a nemzetközi közösség megállapodásra jusson a probléma kezelésének módjáról. Az Európai Unió keretein belül lehetőség van az EU belső biztonságát, illetve külkapcsolatait érintő közös cselekvési tervek és akciók kidolgozására. Amennyiben katonai fellépés válik szükségessé a terrorista veszély elhárítására, akkor a NATO képességei kerülnek középpontba. Magyarország célja, hogy e három szervezetben támogassa a nemzetközi erőfeszítéseket, amelyek végeredményben hazánk biztonságát is hivatottak szolgálni.

Magyarországnak részt kell vállalnia a terrorizmus kockázatainak közös elemzésére, értékelésére és kezelésére szolgáló euro-atlanti és más nemzetközi kezdeményezésekből. E tevékenységek összehangolása és a szükséges hazai feltételek megteremtése kormány szintű feladat. A magyar diplomáciának a terrorizmus elleni küzdelem nemzetközi koordinációjából, a nemzetbiztonsági szolgálatoknak és a rendvédelmi szerveknek pedig - más, törvényben meghatározott alaptevékenységeik mellett - az ilyen tevékenységre irányuló szándékok hatékony felderítésére és megelőzésére irányuló nemzetközi együttműködésből kell részt vállalniuk. A hatékony fellépés szükségessé teszi az érintett szervezetek megfelelő kiképzését és felszerelését, továbbá gyors és rugalmas alkalmazkodását.

III.3.2. Tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök terjedése

A magyar kül- és biztonságpolitika további, a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemmel is összefüggő feladata, hogy a nemzetközi non-proliferációs rendszerek keretében aktívan hozzájáruljon a rakétatechnológia és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének megakadályozásához, a belőlük eredő kockázatok csökkentéséhez. Magyarország a nemzetközi exportellenőrzési rendszerek tagjaként aktívan közreműködik a non-proliferációs célú nemzetközi jogi eszközök, egyezmények erősítésében és továbbfejlesztésében. A globális kihívás miatt tartós eredményt csak a nemzetközi együttműködés további elmélyítése hozhat: ennek részeseként Magyarországnak - a diplomáciai és adminisztratív (ellenőrzési és engedélyezési) tevékenység mellett - fejlesztenie kell az ilyen fegyverekkel szembeni felderítés és védekezés fizikai képességeit is. A leszerelés és a fegyverzetkorlátozás terén hazánk hagyományosan megbecsült szerepet játszik, aminek megőrzéséhez az uniós tagság időszakában is érdekünk fűződik.

III.3.3. Regionális konfliktusok kezelése, államépítés, humanitárius segítségnyújtás

Magyarország érdekelt az euro-atlanti régió stabilitását veszélyeztető kockázati tényezők visszaszorításában. A NATO és az Európai Unió tagjaként a magyar külpolitikára is fokozott felelősség hárul. A regionális instabilitás és a működésképtelen államok kezelése nagymértékben attól függ, hogy az érintett országoknak és térségeknek sikerül-e elindulniuk az önfenntartó társadalmi-gazdasági fejlődés útján. A nemzetközi közösség által nyújtott segítségnek elsősorban arra kell irányulnia, hogy az elmaradott országok és régiók belső tartalékaik mozgósításával képesek legyenek saját fejlődésük megvalósítására, államiségük megszilárdítására, a demokratikus intézmények működtetésére, gazdaságuk talpra állítására. A nemzetközi szervezetek és intézmények aktív szerepvállalására elsősorban az önfenntartó fejlődéshez szükséges képességek fejlesztésében, továbbá a belső fejlődést elősegítő környezet megteremtésében van szükség, beleértve ennek katonai feladatait. A NATO és az Európai Unió tagjaként Magyarország továbbra is kész hozzájárulni az euro-atlanti térség biztonságát - a régió belülről vagy kívülről - fenyegető veszélyek felszámolására irányuló nemzetközi politikai, diplomáciai, katonai, rendvédelmi és humanitárius segítségnyújtási erőfeszítésekhez.

III.3.4. Schengeni együttműködés, határigazgatás, migráció

Magyarország az Európai Unió tagjaként átveszi az EU tagállamainak migrációs és bevándorlásügyi gyakorlatát, ami megköveteli az intézményi és jogi feltételek uniós normákhoz igazítását. Magyarországnak fel kell készülnie a schengeni rendszer mielőbbi és teljes körű alkalmazására, ami a magyar határőrizeti szervek hatékony működése mellett megköveteli az idegenrendészeti eljárásokban részt vevő valamennyi hatóság összehangolt együttműködését. Az EU külső határává váló határszakaszainkat oly módon szükséges korszerűsíteni, hogy az ne új vasfüggönyként, hanem mint az átjárhatóság és az együttműködés megvalósulásának helye és eszköze jelenjen meg a később csatlakozó szomszédaink számára. Ide értendő a vízumkiadás schengeni normák szerinti

korszerűsítése, figyelembe véve, hogy a külső határ első védvonala a vízumkiadó konzuli hatóság. Ennek érdekében a vízumkiadásra jogosult szervezetek és személyek megfelelő képzése, a biztonsági szempontok és gazdasági érdekek egyeztetése kiemelkedően fontos feladatunk. Az EU fórumain tevékenyen kell támogatnunk a közös menekült- és migrációs politikák továbbfejlesztését, ideértve a közös teherviselés fokozatos költségvetési megjelenítését, ami vonatkozik a külső határok igazgatásának integrációjára is. A régiónk országaival folytatott tapasztalatcsere kiemelt területe lehet a határőrizet fejlesztése (a porózus határ hazánktól minél távolabbra tolása érdekében. Át kell venni az Európai Unió korszerű megközelítését, amely a világos feltételekhez kötött fejlesztési politikán keresztül is igyekszik hozzájárulni a migrációt kiváltó tényezők felszámolásához. Törekedni kell arra, hogy a magyar társadalom befogadóképessége elérje az Európai Unióban jellemző átlagos mértéket, és kiegyensúlyozott tájékoztatással növeljük a társadalom eziránti fogékonyságát. Fontos, hogy a migrációval összefüggő szabályozás vegye figyelembe a jelentős számú határon túli magyar kisebbséget, és biztosítsa gazdasági érdekeink érvényesülését.

III.3.5. Fejlesztési együttműködés

Magyarország a nemzetközi donorközösség részeként arra törekszik, hogy partneri viszony keretében, az EU fejlesztési politikájához illeszkedve, az ENSZ millenniumi céljainak és az OECD irányelveinek megfelelően támogassa az elmaradott országok gazdasági és társadalmi fejlődését, és hozzájáruljon a szegénység visszaszorításához és a globalizáció kedvezőtlen hatásainak csökkentéséhez. A fejlesztési együttműködési programba be kell vonni a nem kormányzati szervezeteket és a hazai gazdasági szereplőket. A nemzetközi fejlesztési együttműködési programok részei a konfliktusok megelőzését és a konfliktusok utáni konszolidációt célzó programoknak, valamint a békefenntartáshoz köthető humanitárius segélytevékenységnek, és ezáltal támogatják az ország biztonságpolitikai céljainak elérését.

III.3.6. A nyitott társadalmakat érő kihívások

A globális kihívások jelentős része három érték, a szabadság, a biztonság és a jog valamelyike, de még inkább szintézisük ellen irányul, és különösen fenyegeti a nyitott társadalmakat. E vívmányok védelemre szorulnak: külső védelmük azonban sajátos módon legsikeresebben a távolabbi térségeken történő meghonosításuk révén lehetséges. Ezen összetett kihívás az euro-atlanti régió valamennyi tagállamát érinti, hatékony kezelése csak közös fellépéssel, az Európai Unióval való minél szorosabb együttműködésben, a szabadság, biztonság és jog térségének elmélyítésére és kiterjesztésére irányuló együttműködésben lehetséges.

A terrorizmus, a határokon átnyúló szervezett bűnözés, a demokratikus intézményeket aláásni képes korrupció, valamint az illegális, tömeges és ellenőrizhetetlen migráció közös következménye, hogy az érintett államok gyakran a szabadságjogok és a jogállamiság megnyirbálása árán, elsősorban rendvédelmi eszközökben találnak rájuk választ. Az eredményes fellépés azonban nem lehetséges tisztán rendvédelmi eszközökkel, csak a demokrácia, az emberi jogok és a jogállamiság intézményeinek megerősítésével. Magyarországnak érdeke, hogy az értékek és érdekek közötti kényes egyensúly, a szabadság és a biztonság szintézise a szabadságjogok és a jogállamiság mércéit tiszteletben tartva valósuljon meg.

III.3.7. Információs rendszerek védelme

A technológia rohamos fejlődésének korában új feladatként jelentkezik a korszerű és biztonságos informatikai infrastruktúra kialakítása és a kormányzati információs rendszerek védelme. A kormányzati információs rendszert fel kell készíteni a kibernetikai támadások megelőzésére és kivédésére. A védelem sikere érdekében szoros koordináció szükséges mind a szövetségesekkel, mind az informatikai és távközlési szolgáltatók, valamint kutatóközpontok között.

III.3.8. A természeti és civilizációs környezet védelme

Ökológiai biztonsága érdekében és a fenntartható fejlődés elveivel összhangban Magyarország fontosnak tartja a természeti erőforrások, a védett és nem védett természeti területek, valamint a védett természeti értékek megóvását. A globális környezeti és közegészségügyi problémák hatékony

kezelése széles körű - regionális és globális - nemzetközi összefogást igényel, amelyben Magyarországnak is aktívan részt kell vennie. A fenntartható fejlődés biztosításának érdekében szükség van egyes, a környezetet veszélyeztető termelői és fogyasztói szokások megváltoztatására, környezetbarát, illetőleg természet közeli technológiák elterjesztésére és egyéb gazdaságpolitikai, nemzetközi jogi lépések összehangolt megtételére. Magyarország részt vesz a regionális kezdeményezésekben, az EU, az ENSZ és az OECD által indított akcióprogramok megvalósításában, illetve lehetőségeihez mérten a nemzetközi problémák orvoslásában. Törekszik arra, hogy jövőbeli ipari fejlődése a fenntartható fejlődés elveit kövesse, és a gazdasági versenyképesség növelése ne veszélyeztesse az ország természeti környezetének állapotát, a védett természeti területek és értékük fennmaradását. A természeti és civilizációs katasztrófák elhárítása és következményeik felszámolása terén Magyarország szorosan együttműködik a régió országaival, alkalmazza az Európai Unió szabályait és a NATO polgári veszélyhelyzeti tervezési rendszerét.

III.4. Belső kihívások elleni fellépés

III.4.1. Szervezett bűnözés elleni küzdelem

A bűnözői csoportok kiterjedt gazdasági háttérének felszámolása, valamint pénzeszközök legalizálásának megakadályozása alapvető feladat a szervezett bűnözés elleni sikeres fellépés szempontjából. Ebből kiindulva fejleszteni kell a büntető- és büntetőeljárás-jogi törvényeket, fokozni kell az adóellenőrzés hatékonyságát, valamint a korrupció elleni küzdelmet. Eredményesebbé kell tenni az igazságszolgáltatási, bűnüldözői és büntetés-végrehajtási szervek munkáját, növelve az érintett szervezetek közötti koordinációt, javítva technikai ellátottságukat és szervezeti feltételeiket. A probléma jellegéből adódóan az együttműködés elmélyítésére és kiterjesztésére van szükség a magyar és külföldi szervek között.

III.4.2. Feketegazdaság és korrupció

A korrupció elleni fellépés nemzeti stratégiája magában foglalja azokat az elemeket, amelyek a feketegazdaság visszaszorítását szolgálják: a közpénzek áramlásának folyamatos és hatékony ellenőrzése, a jogrendszer és az állam működésének átláthatósága, valamint a közszférában dolgozók megfelelő kiválasztása és megbecsülése. A feketegazdaság elleni küzdelem elsődleges eszközei a közterhek csökkentése, illetve az adó-, jog-, és vámszabályok fejlesztése és következetes betartatása. Kitüntetett figyelmet érdemel a bűnözői csoportok törekvéseinek megakadályozása abban, hogy kapcsolatokat építsenek ki a politika, a közigazgatás, az igazságszolgáltatás, a fegyveres erők és rendvédelmi szervek, valamint a média képviselőivel.

III.4.3. A kábítószeres terjedése elleni küzdelem

A kábítószeres terjedése elleni küzdelemben meghatározó jelentőségű a felvilágosító munka. A kábítószeres forgalmazói és szállítói elleni határozott fellépésnek előfeltétele a felderítő munka hatékonyságának növelése, az illetékes szervek technikai ellátottságának és személyi állományának képzettségének javítása, továbbá a nemzetközi szervekkel folytatott információcsere és együttműködés. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az új, szintetikus szerek terjedésére.

III.4.4. Politikai és vallási szélsőségek

A Magyar Köztársaság alapvető nemzetbiztonsági érdeke, hogy az illetékes állami szervek megelőzzék, illetve megakadályozzák az alapvető emberi jogok gyakorlásának, az ország demokratikus rendjének, vagy az alkotmányos intézmények működésének megzavarására irányuló törekvéseket. A politikai és vallási szélsőségek eredményes visszaszorítása hosszabb távon azon szociális és társadalmi problémák hatékonyabb kezelésével érhető el, melyek bázist, illetve szimpatizáns kört teremtenek számukra.

III.4.5. Demográfiai kihívások

Napjaink társadalmi szerkezete miatt a jóléti állam jelenlegi formája még a gazdasági növekedés korszakában sem tartható fenn. E negatív folyamatot az öngondoskodás szerepének növelésével, továbbá átgondolt népesedéspolitikával és bevándorlás-politikával lehet megfordítani, beleértve a gyermekvállalási hajlandóság fokozását.

IV. A NEMZETI BIZTONSÁGI STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ESZKÖZEI

A nemzeti biztonsági stratégia végrehajtásához kedvező feltételeket teremthet a tartósan növekedési pályán mozgó nemzetgazdaság. Magyarország demokratikus stabilitásának és biztonságának szilárd gazdasági és civilizációs alapokon kell nyugodnia, amely egyfelől megteremti a hatékony biztonságpolitika erőforrásait, másfelől pedig az ország stabilitásának és nemzeti identitásának fokozása révén növeli az ország elismertségét. Magyarország hosszú távú célja, hogy gazdasági teljesítményével felzárkózzon a fejlett európai országokhoz. E stratégiai cél megvalósításának eszközei: a gazdaság versenyképességének növelése, a pénzügyi és árstabilitásra való törekvés, továbbá a gazdaság és a társadalom kohéziós erőinek kibontakoztatása.

Magyarország biztonságának megőrzéséhez elsődlegesen politikai eszközökre támaszkodik, felhasználva a diplomáciai, gazdasági és kulturális együttműködés lehetőségeit. Az ország katonai biztonságának legfőbb garanciája az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében folytatott szövetségi együttműködés. Magyarországnak rendelkeznie kell a NATO keretei között folytatott kollektív védelemhez és a szövetségesek kollektív védelméhez szükséges katonai képességekkel, valamint a szövetségesek részvételével zajló válságkezelő és békefenntartó műveletekben és a katasztrófaelhárításban való részvételhez szükséges képességekkel. Magyarországnak képesnek kell lennie az Európai Unió keretében folyó válságkezelő tevékenységben való részvételre is. A Honvédségnek rendelkeznie kell rugalmasan alkalmazható, expedíciós műveletekre is igénybe vehető, a szövetséges erőkkel együttműködni képes, gyorsan telepíthető és fenntartható erőkkel, amelyek földrajzi korlátozás nélkül alkalmazhatók a válságövezetekben. A szükséges képességeket a NATO-val egyeztetett módon, a NATO-ban és az EU-ban tett haderő-felajánlásokat összehangolva, továbbá a két- és többoldalú nemzetközi együttműködésben és fejlesztési programokban rejlő lehetőségeket felhasználva kell fejleszteni. A cél egy működési filozófiájában új, a vállalt szövetségi kötelezettségeket teljesíteni képes, finanszírozható, képességalapú és az Észak-atlanti Szerződés Szervezetén belül tudatosan szakosodott haderő kialakítása, amely a társadalom szerves részét képezi és élvezi annak támogatását, polgári és demokratikus irányítás alatt áll, és amelyet hazájának és hivatásának elkötelezett, felkészült, megfelelően motivált és társadalmilag megbecsült személyi állomány alkot. Az ezzel kapcsolatos célokat és feladatokat a nemzeti katonai stratégiában kell rögzíteni.

A nemzetközi közösség válságkezelő tevékenységében a katonai műveletek mellett növekvő szerepet játszik a rendészeti, egészségügyi, humanitárius és egyéb, polgári jellegű tevékenység. Megváltozott a műveletek földrajzi eloszlása is; az európai peremvidék (Balkán, Kaukázus) mellett a közép-ázsiai és a közel-keleti térség került a nemzetközi válságkezelési tevékenység fókuszába. Magyarországnak ENSZ-, EBESZ-, NATO- és EU-tagságából adódóan fokozódó és tartós szerepvállalásra kell felkészülnie a válságkezelés és békefenntartás terén. Célunk, hogy a nemzeti érdekeken nyugvó magyar részvétel a nemzetközi műveletekben jól időzített és érdemi legyen. A magyar részvétel hatékonyságának előmozdítása érdekében fel kell mérni a válságkezelési célokra igénybe vehető humán és anyagi erőforrásokat, ki kell építeni egy koordinált, áttekinthető, a párhuzamosságokat kiküszöbölő, és - közjogi és költségvetési oldalról is - rugalmas reagálást biztosító struktúrát.

A nemzetbiztonsági szolgálatok a törvényben meghatározott feladataik elvégzésével elősegítik az ország szuverenitásának, alkotmányos rendjének védelmét, nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítését. A nemzetbiztonsági szolgálatoknak a kormányzati döntésekhez szükséges információk biztosításával közvetlenül támogatniuk kell a döntéselőkészítés folyamatát, a megfelelő döntési alternatívák kidolgozását. Tájékoztatniuk kell a kormányt az ország külső és belső veszélyeztetettségének, időszerű, illetve távlati alakulásáról. Az információszerzésnek ki kell terjednie a globális, a regionális és a belső veszélyforrásokra egyaránt. A nemzetbiztonsági szolgálatoknak a veszélyforrások felderítése és felszámolása céljából elhárító és hírszerző tevékenységet kell folytatniuk. Ennek során figyelembe kell venni a térségünkben bekövetkezett változásokat, az integrációs folyamatokat, az új típusú fenyegetéseket és kihívásokat, valamint a külföldön működő magyar intézményeket, továbbá a válságkezelő és békefenntartó feladatokban részt vevő magyar

alakulatokat és szakértőket érintő fenyegetéseket. A nemzetbiztonsági szolgálatoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a határokon átnyúló nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben való részvételre. A Magyarországot érintő biztonsági kihívásoknak megfelelően új típusú együttműködést kell kialakítaniuk és fenntartaniuk a szövetséges államok polgári és katonai nemzetbiztonsági szervezeteivel, illetve a nemzeti biztonsági stratégiában megfogalmazott célok elérésében szintén érdekelt más államok szolgálataival.

A biztonsági kihívások eredményes kezelése megköveteli a rendvédelmi szervek fokozott együttműködését és szervezeti korszerűsítését. A magyar rendőrség folyamatban lévő reformja keretében a nemzetközi együttműködést kihasználva erősíteni kell a szervezett bűnözés, különösen a kábítószerrel, fegyverkereskedelemmel, nemzetközi terrorizmussal, pénzmosással összefüggő bűncselekmények felderítését és megelőzését, valamint a számítógépes bűnözés elleni fellépést. A rendőrségi reform keretében a szervezeti rendszert úgy kell átalakítani, hogy szolgáltatásai minél közelebb kerüljenek a védendő polgárokhoz és vagyontárgyaikhoz. A nemzetbiztonsági szolgálatok és a rendvédelmi szervek - és szükség szerint a fegyveres erők - együttműködése, valamint e szervek és az ellenőrzésre jogosult más hatóságok közötti koordináció javítása nemzeti biztonságunk erősítésének jelentős tartaléka.

A határőrség változó feladatrendszerre, az EU külső határok fokozott védelme és a belső határok ellenőrzési rendszerének kialakítása ugyancsak megköveteli a szervezeti rendszer átalakítását, a határvédelmi és rendészeti tevékenység összekapcsolását. Alapvető érdekünk, hogy a majdani külső határok nemzeti biztonságunk mellett az Európai Unió egészének biztonságát is megfelelően szolgálják.

A katasztrófavédelem (polgári védelem, tűzoltóság) erői természeti és civilizációs katasztrófák, illetve minősített időszakok idején, szükség esetén a fegyveres erők kijelölt alakulataival együttműködve, védik a lakosság életét és az anyagi javakat. A katasztrófavédelem munkájának feltételeit és képességei fejlesztésének irányait a Nemzeti Katasztrófavédelmi Stratégia határozza meg és hangolja össze. A fegyveres erők speciális felkészültségű egységei és eszközei különleges műszaki feladatok elvégzésével egészítik ki e szervezetek képességeit a természeti és civilizációs katasztrófák megelőzésében és elhárításában.

V. ÁGAZATI STRATÉGIÁK

A biztonság átfogó értelmezéséből következik, hogy a nemzeti biztonsági stratégia végrehajtásából adódó feladatok megoszlának az ágazati politikák között. Az ágazati stratégiák feladata, hogy az Országgyűlés 94/1998. (XII. 29.) a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről szóló határozatában rögzített kereteken belül, valamint a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájában meghatározott értékek, érdekek és célok alapján a szakágazat sajátosságai és területe szerint lebontva dolgozzák ki a Magyar Köztársaság külső és belső biztonsága fenntartásának gyakorlati módozatait. Az ágazati stratégiák akkor eredményesek, ha kidolgozásuk és alkalmazásuk összehangoltan valósul meg. A nemzeti biztonsági stratégia megvalósítását segítheti a társadalmi szervezetekkel folytatott párbeszéd és gyakorlati együttműködés.